

прегледни рад
достављен: 17. 02. 2024.
прихваћен за објављивање: 27. 03. 2024.
УДК 343.242(497.6)

Академик др Миодраг Н. СИМОВИЋ*
Др Владимир М. СИМОВИЋ**

ОДМЈЕРАВАЊЕ КАЗНЕ У САВРЕМЕНОМ КРИВИЧНОМ ПРАВУ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

Апстракт

У систему мјера друштвене реакције на различите облике или видове испољавања криминалитета физичких или правних лица сва позитивна кривична законодавства, па тако и законодавство Републике Српске разликује више врста кривичних санкција које имају јединствено одређену сврху – сузбијање дјела којима се повређују или угрожавају вриједности заштићене кривичним законодавством. Међу кривичним санкцијама се по врсти, природи, садржају, карактеристикама, времену трајања и циљу издвајају казне. Оне су прописане за готово сва кривична дјела у посебном дијелу Кривичног законика, па је суд обавезан да пошто утврди да је одређено лице извршило кривично дјело које му је оптужним актом тужиоца стављено на терет, те да је криво (одговорно) за то дјело, редовно, по правилу изрекне казну у границама законом прописане казне, узимајући при томе у обзир олакшавајуће или отежавајуће околности. О правилима за одмјеравање казне у кривичном праву Републике Српске говори се у овом раду.

Кључне ријечи: кривично дјело, учинилац, казна, суд, одмјеравање.

1. УВОД

У супростављању различитим облицима и видовима криминалитета физичких или правних лица сва савремена кривична законодавства, па тако и позитивно законодавство Републике Српске предвиђају различите врсте кривичних санкција. То су законом прописане принудне мјере (одузимања или ограничења слободе или права) које суд у законом прописаном поступку изриче учиниоцу кривичног дјела у

---

* Редовни члан Академије наука и умјетности Босне и Херцеговине, редовни професор Правног факултета Универзитета у Бихаћу, професор емеритус, msimovic@anubih.ba, ORCID: 0000-0001-5116-680X.

** Тужилац Тужилаштва БиХ и редовни професор Факултета за безбједност и заштиту Независног универзитета у Бањој Луци, vlado_s@blic.net, ORCID: 0009-0002-9640-6488.

циљу заштите основних права и слобода човјека и других основних индивидуалних и општих вриједности које су установљене уставом и међународним правом (члан 1 Кривичног законика Републике Српске¹). У систему кривичних санкција (члан 41.) разликују се слjedeће мере: а) казне, б) алтернативне мјере, в) мјере безбједности и г) васпитне мјере. (Петровић, Јовашевић, Ферхатовић, 2015, 73-77). Поред кривичних санкција, учиниоцу кривичног дјела се могу (а понекад морају) изрећи и неке друге мјере кривичноправног карактера које немају карактер кривичних санкција. Ту спада мјера одузимање имовинске користи прибављене извршеним кривичним дјелом (чл. 83-85.).

Казне су, историјски посматрано, дуго представљале једину врсту кривичних санкција, а и данас имају значајно мјесто јер су у посебном дијелу КЗРС прописане за сва кривична дјела. У Републици Српској данас постоје четири врсте казни (члан 42.): а) казна доживотног затвора (која је фебруара 2021. године послје новеле КЗРС замијенила казну дуготрајног затвора), б) казна затвора (лишење слободе судском пресудом одређено вријеме), в) новчана казна и г) казна одузимања возачке дозволе (која је послје усвајања новеле КЗРС из фебруара 2021. године замијенила казну под називом: “забрана управљања моторним возилом”).

Кривично законодавство прописује која су људска понашања противправна, противна постојећим правним прописима, недозвољена и штетна, због чега за њихове учиниоце прописује казне, али и друге врсте кривичних санкција (законско одмјеравање казне). Да би се ове казне могле примијенити према учиниоцу конкретног кривичног дјела - суд треба да у законом прописаном кривичном поступку утврди све околности које се односе на учињено дјело, али и околности које се односе на карактеристике личности његовог учиниоца (судско одмјеравање казне). Примјена казни се темељи на начелу правичности према коме сваки учинилац кривичног дјела треба буде кажњен за учињено дјело. (Павлишић, Гроздановић, Веић, 2007, 222-224).

Да би суд у складу са законом одређеним правилима учиниоцу кривичног дјела могао да изрекне једну или више казни, потребно је да буду испуњени услови предвиђени законом који се односе на систем правила о одмјеравању казне како би она била индивидуализирана конкретном учиниоцу конкретног кривичног дјела и саображена са сврхом кажњавања. (Новоселац, 2004, 399). Одмјеравањем казне суд врши индивидуализацију казне на тај начин што учиниоцу кривичног дјела изриче казну која по врсти и висини пружа највеће изгледе за остварење сврхе кажњавања, односно за остварење заштите друштва и друштвених добара, с једне стране, односно за остварење специјалне и генералне превенције, с друге стране.

Правилним и законитим одмјеравањем казне се остварује и сврха (функција) кривичног законодавства. Претпоставка за то је проналажење праве мјере у међусобном односу и усклађивању два основна принципа кривичног права. (Хорватић, 2003, 182-185): а) принципа законитости – казна се мора одмјерити у оквиру законом прописаних граница (казнени распон) и принципа праведности и сразмјерности - казна мора бити прилагођена

---

¹ Даље: КЗРС

конкретном кривичном дјелу (његовој тежини, природи и значају) и особеностима личности његовог учиниоца. (Гроздановић, Шкорић, Мартиновић, 2013, 225-228).

2. ПОЈАМ, ЗНАЧАЈ И ВРСТЕ ОДМЈЕРАВАЊА КАЗНЕ

Одмјеравање казне учиниоцу кривичног дјела од стране суда у кривичном поступку представља изузетно значајно питање кривичног права, посебно кривичноправне догматике. Стога не чуди што њемачка теорија ово питање подводи у посебну, самосталну област – „право одмјеравања казне“ – *Strafzumessungsrecht*². О појму и садржини одмјеравања казне у правној теорији постоје различита схватања. (Бабић, Марковић, 2007, 402-405) Одмјеравање казне се може одредити као одређивање врсте и висине казне која се изриче учиниоцу за кривично дјело. У правној теорији, али и у иностраном кривичном законодавству (нпр. Хрватске) се умјесто појма „одмјеравање казне“ користи појам „избор врсте и мјере казне“ који се јавља као: а) законски избор казне и б) судски избор казне.

Одмјеравање казне је, дакле, утврђивање казне у конкретном предмету учиниоцу у границама казне прописане за поједино кривично дјело (ове границе одражавају тежину самог кривичног дјела), полазећи од индивидуалног степена кривице и сврхе кажњавања (генералне и специјалне превенције), те узимајући у обзир отежавајуће и олакшавајуће околности и њихов међусобни однос. Одмјеравање казне је иначе уобичајен *terminus technicus* за избор врсте и мјере казне. (Turkovic *et al*, 2013, 69). У правној теорији се истиче да је примарни задатак суда да одмјери казну тако да њоме буду остварене све сврхе кажњавања, односно да се њоме: а) изравна кривична одговорност учиниоца, б) оствари ретрибуција и в) оствари специјална и генерална превенција.

Код одмјеравања казне се узимају у обзир околности које су од значаја да се учиниоцу кривичног дјела одреди казна по врсти и висини (мјери) која одговара тежини учињеног кривичног дјела (објективна околност) и степену кривице (одговорности) његовог учиниоца (субјективна одговорност), те да се оствари сврха кажњавања у оквиру опште сврхе кривичних санкција – сузбијање дјела којима се повређују или угрожавају вриједности заштићене кривичним законодавством. (Мрвић Петровић, 2005, 153-155). То је, дакле, одлучивање о врсти и мјери казне која се изриче учиниоцу због извршеног кривичног дјела или одређивање конкретне казне по врсти и мјери од стране суда учиниоцу кривичног дјела које се заснива на два основна принципа: а) законитости и б) индивидуализације. (Павишић, Гроздановић, Веић, 2007, 222). Оно представља процес који започиње поузданим утврђивањем, каталогизирањем одлучних околности, затим њиховим вредновањем и на крају се окончава одлуком о конкретној

---

² У њемачком кривичном праву кривични суд цијени околности извршења кривичног дјела које говоре за и против преступника - како би попунили распон казни и одредили конкретну казну.

врсти и мјери казне. Или, то је одређивање висине казне за сваки конкретни случај, односно одређивање врсте и висине казне учиниоцу за извршено кривично дјело. (Радовановић, 1975, 260).

То значи да одмјеравање казне представља поступак, компетенцију суда, да у оквиру датих граница (законом прописане казне у оквиру система релативно одређених казни) одређује врсту и мјеру казне учиниоцу за одређено кривично дјело. Оно је нужна послједица система релативно одређених казни према коме је казна за кривично дјело у посебном дијелу постављена само оквирно у великим распонима. (Бабић, Марковић, 2007, 403). У правној теорији се такође јавља и схватање према коме се одмјеравање казне поистовећује са индивидуализацијом казне која се двојако схвата у: а) ширем смислу и б) ужем смислу. У ширем смислу индивидуализација казне представља укупан процес који се одвија почев од избора казне до њеног изрицања (па чак и у току њеног извршења), што значи да оно обухвата и одмјеравање казне. У ужем смислу, индивидуализација је један од принципа на основу којег се врши одмјеравање казне, а који подразумева упознавање личности учиниоца кривичног дјела. (Стојановић, 2022, 278)

Одмјеравање казне је избор, у границама законом прописаних, одговарајуће казне за конкретно кривично дјело учиниоца. То значи да суд према околностима случаја одређује да у прописаном распону казне за одређено кривично дјело одреди конкретном учиниоцу већу или мању казну. Али, то одређивање суда није произвољно. (Мрвић Петровић, 2005, 151). Дакле, одмјеравање казне је утврђивање конкретне казне по врсти и мјери учиниоцу кривичног дјела. Тек исправним одмјеравањем казне се остварују циљеви (функција) кривичног права. Оно представља конкретизацију законских одредби о кажњавању. Тако се, с обзиром на наведене критеријуме и фазе одмјеравања казне, као и врсту органа који учествује у поступку одмјеравања казне, разликују три врсте одмјеравање казне (Гроздановић, Шкорић, Мартиновић, 2013, 225) : а) законско одмјеравање казне, б) судско одмјеравање казне и в) административно одмјеравање казне.

Законско одмјеравање казне предузима законодавац. (Радовановић, 1975, 260-261) Ова врста одмјеравања казне се јавља у два облика: а) у општем дијелу КЗРС се одређује појам, садржина, дејство и врсте кривичних санкција уопште, а међу њима и казне, уз начин њиховог изрицања и вријеме трајања. На овом мјесту су одређени општи минимум (испод кога се ова казна уопште не може изрећи одлуком суда) и општи максимум (изнад кога се одређена врста казне не може уопште изрећи) и б) у посебном делу КЗРС се поједина кривична дјела систематизују према групном заштитном објекту у посебне групе, са облицима и видовима испољавања, те прописаним казнама за њихове учиниоце, гдје су наведени посебни минимум и посебни максимум у оквиру којих се креће одлука суда у погледу врсте и мјере изречене (одмјерене) казне за конкретно кривично дјело.

Управо зависно од врсте и природе законског одмјеравања казне зависи примјена судског одмјеравања казне. То је одмеравање казне које врши суд у конкретном случају пошто утврди да је одређено лице извршило кривично дјело које му се оптужним актом овлашћеног тужиоца ставља на терет и да је са кривицом (скривљено) извршило ово дјело. На овом месту суд у кривичном поступку у фази главног претреса послије изведених релевантних личних и материјалних извора доказа, полазећи од законом прописане казне (казнених оквира одређених кроз посебни минимум и посебни максимум) и сврхе кажњавања, процјењујући значај и дејство околности објективне природе (које су везане за кривично дјело) и околности субјективне природе (које су везане за личност учиниоца) изриче у пресуди врсту и мјеру казне. (Радовановић, 1975, 260-261)

Поред разликовања ова три облика (врсте) одмјеравања казне, у правној теорији се јавља схватање које разликује само законско и судско одмјеравање казне, при чему се истиче да само судско одмјеравање казне представља одмјеравање казне у правом смислу речи, док законодавац само врши оквирно одмјеравање казне *in abstracto*.

У савременом кривичном праву (и у праву Републике Српске) законско одмјеравање казне се јавља на следећи начин: а) за одређено кривично дјело законодавац прописује релативно одређене казне које се крећу у границама посебног минимума и посебног максимума и б) за одређено кривично дјело су прописане алтернативно или кумулативно двије казне – казна лишења слободе и новчана казна, при чему се код ове врсте имовинске казне не одређују посебни минимум и посебни максимум, па је суд слободан да по свом нахођењу изрекне: једну или обје казне, при чему новчану казну изриче у износу по својој слободно донијетој одлуци коју мора да образложи. Потом слиједи судско одмјеравање казне - избор врсте и мјере казне учиниоцу након понашања којим је остварио законски опис тог кривичног дјела који врши суд у законом прописаном поступку, па се оно назива „судски избор“ врсте и мјере казне. (Хорватић, 2003, 182) Овај избор казне води рачуна о законским садржајима у конкретизацији апстрактног и општеважећег законског кажњавања према одређеном учиниоцу и примјењује посебну оријентацију за избор конкретне врсте и мјере казне у границама које су одређене законом за одређено кривично дјело.

Судска дјелатност управљена је, прије свега, на утврђивање, односно доказивање да је једно лице заиста учинило одређено кривично дјело, при чему је од значаја утврђивање свих околности које утичу на одмјеравање казне. Те околности се могу груписати на објективне и субјективне околности. Када утврди све околности, примјеном слободног судијског увјерења, суд одмерава казну, с тим што казна може да се креће само у границама казне коју је одредио закон за то кривично дјело. Суд није пасивни посматрач који примјењује аутоматски одредбе КЗРС, што указује да он има активну и креативну улогу. Зато се у правној теорији јавља схватање да само судско одмјеравање представља „одмјеравање казне“ у правом смислу.

Поступак одмјеравања казне спада у најзначајнију фазу у кривичном поступку уопште, када суд утврди постојање кривичног дјела, ко је његов учинилац, те да ли постоје услови за његову кривичну одговорност, послије чега се поставља деликатан задатак – да одреди врсту и мјеру казне која је, с једне стране, у правичној сразмјери са тежином извршеног кривичног дјела и степеном кривичне одговорности (кривице) његовог учиниоца, и, с друге стране, да у конкретном случају представља најпогоднију мјеру за остваривање сврхе кажњавања. (Јовашевић, 2018, 225-227) То указује на значај одмјеравања казне као елементу политике изрицања кривичних санкција, при чему се нарочито обраћа пажња на друштвено вредновање политике сузбијања криминалитета и рада правосудних органа, односно друштвену вриједност овог поступка.. (Лазаревић, 2005, 185)

3. ПРАВИЛА ЗА ОДМЕРАВАЊЕ КАЗНЕ

Суд, пошто установи да је одређено лице кривично одговорно за извршено кривично дјело, приступа одмјеравању казне. Задатак је суда да из правних одредница у законском опису кривичног дјела препозна и утврди подударност људског понашања са тим описом и да од прописаних казни изабере, управо за то понашање потребну и одговарајућу, врсту и мјеру кривичноправне принуде садржане у казни и тиме правно обликује конкретно кривично дјело као јединство његовог оствареног описа и стварно примијењене казне. (Кокољ, Јовашевић, 2011, 195-197) Законодавац прописује мјерила кажњавања, а суд наставља његову дјелатност тиме што на сваки животни случај примјењује та мјерила. Задатак суда, дакле, није сведен или ограничен само на посредничку улогу између закона и стварности. Суд не примјењује само мисаоне творевине у апстрактном законском изразу на стварне догађаје у животу, већ и примјеном казне доприноси коначном обликовању закона. (Хорватић, 2003, 193)

Задатак суда се састоји у утврђивању, односно доказивању (извођењем свих расположивих личних и материјалних извора доказа у фази доказног поступка на главном претресу) да је лице коме је кривично дјело опгужним актом овлашћеног тужиоца стављено на терет заиста и учинило то кривично дјело, те да је за то дјело кривично одговорно. То су двије основне претпоставке за одмјеравање казне. Тек потом суд приступа утврђивању осталих околности од значаја за одмјеравање казне. (Селиншек, 2007, 284-287) Каква је улога суда у поступку одмјеравања казне учиниоцу кривичног дјела, зависи од прихваћеног система законског одмјеравања казне.

Да би суд у кривичном праву Републике Српске остварио своју улогу, КЗРС (члан 52.) предвиђа општа правила о одмјеравању казни. То је редовно одмјеравање казне. При овом одмјеравању казне суд је дужан да поштује следећа правила: а) да одмјери казну у границама које су законом прописане казне за то кривично дјело, дакле у границама посебног минимума и посебног максимума прописане казне, б) да има у виду сврху кажњавања (члан 43.): 1) спрјечавање учиниоца да убудуће чини кривична дјела и његово преваспитање, те

утицај на друге да не чине кривична дјела и 2) изражавање друштвене осуде за кривично дјело, развијање и јачање одговорности и свијести код грађана о опасности и штетности кривичних дјела и оправданости кажњавања, те неопходности поштовања закона и в) да узме у обзир све олакшавајуће и отежавајуће околности, од којих неке као типичне, закон таксативно наводи, али при томе оставља слободу суду да узме у обзир и друге околности које су од значаја за одмјеравање казне у конкретном случају. На истовјетан начин правила о одмјеравању казне прописују и други кривични закони са примјеном у Босни и Херцеговини.

Приликом одмјеравања казне пред суд се често поставља проблем антиномије сврхе кажњавања. Ради се о ситуацијама када различите сврхе кажњавања захтијевају различиту врсту и мјеру казне према учиниоцу кривичног дјела у конкретном случају, па се суд налази у дилеми којој од ових сврха кажњавања треба дати предност. Овај је проблем нарочито изражен у случајевима када се као сврха кажњавања (која истина законом није изричито предвиђена) јавља ретрибуција у смислу одмазде и зла према учиниоцу кривичног дјела, што често одговара начелу праведности и сразмјерности. Тада овако постављена сврха казне треба да постави горњи лимит при одмјеравању казне, при чему се узима да одређена казна остварује истовремено и циљеве генералне (опште) превенције.

Поред редовног одмеравања казне, КЗРС (чл. 53-60.) предвиђа посебна (допунска) правила помоћу којих суд изузетно може да врши одмјеравање казне са циљем да је индивидуализира и тако учини сразмјерном тежини извршеног дјела и степену кривичне одговорности његовог учиниоца. То су правила која се односе на: а) ублажавање казне, б) ослобођење од казне, в) одмјеравање казне за кривична дјела у стицају, г) одмјеравање казне осуђеном лицу, д) урачунавање других облика лишења слободе у изречену казну и др.

Најзначајнији облик судског одмјеравања казне је редовно одмјеравање казне путем примене олакшавајућих и отежавајућих околности. У погледу законског прописивања олакшавајућих и отежавајућих околности - разликују се два система.

Први систем чине законодавства која прописују обавезу суда да по свом нахођењу узме у обзир све законом прописане околности које могу бити од значаја (од утицаја) на одређивање врсте и висине казне, те да им зависно од њихове природе, карактера, дејства и улоге у конкретном случају - одреди карактер „олакшавајуће“ или „отежавајуће“ околности. То значи да законодавац на овом мјесту прописује околности, али им унапријед не одређује значај који имају на висину казне у конкретном случају. Ова законодавства само, примјера ради (каталог околности), набрајају околности које суд узима у обзир, не ограничавајући слободу суда да узме у обзир и друге околности ако их нађе у конкретном случају. У зависности од тога како је остварена у конкретном случају, једна околност може бити или олакшавајућа или отежавајућа. (Стојановић, 2002, 77) Тако суд врши индивидуализацију казне тиме што изриче ону казну која по врсти и мјери (висини) пружа највеће изгледе за остварење сврхе казне, односно за остварење циља заштите друштва од криминалитета, те ради

преваспитања учиниоца кривичног дјела. (Чејовић, 2002, 452-453) Овдје спада законодавство Републике Српске.

Други систем чине кривична законодавства која при постављању правила за суд у поступку одмјеравања казне учиниоцу кривичног дјела изричито наводе које околности суд мора да узме као „отежавајуће“ или као „олакшавајуће“ у границама (оквирима) законом прописаним - сходно прокламованој сврси (циљу) кажњавања. Ту је умањена слобода суда који може само да утврди постојање неке околности у конкретном случају, те да јој да карактер отежавајуће или олакшавајуће - како је законом прописано.

4. ПРИМЈЕНА ОЛАКШАВАЈУЋИХ И ОТЕЖАВАЈУЋИХ ОКОЛНОСТИ

У кривичном праву Републике Српске, поред законског, посебан значај има судско одмјеравање казне. Оно се састоји у редовном или уобичајеном одмјеравању казне које суд примјењује увијек, по правилу, у сваком конкретном случају извршеног кривичног дјела чију кривицу његовог учиниоца утврђује. То значи да суд учиниоцу кривичног дјела у кривичном поступку утврђује све олакшавајуће и отежавајуће околности како би у оквиру законом прописане казне одредио врсту и мјеру казне којом се на најпотпунији начин може остварити законом прописана сврха кажњавања. (Радовановић, 1975, 263-265)

Посебан значај при судском одмјеравању казне имају олакшавајуће и отежавајуће околности. То су околности које се односе на кривично дјело (објективне околности) или на конкретног учиниоца и његове карактеристике личности (субјективне околности). Њихово дејство, природа и значај се огледају на висину конкретно одмјерене казне у оквиру посебног минимума и посебног максимума прописане казне за учињено кривично дјело. Олакшавајуће околности доводе до изрицања блаже казне у границама прописане казне, односно казне која је ближа посебном минимум исте врсте казне. Насупрот, отежавајуће околности доводе до тежег кажњавања, односно до изрицања казне ближе посебном максимуму прописане казне исте врсте. (Грозданић, Шкорић, Мартиновић, 2013, 225-229)

То значи да се олакшавајућим и отежавајућим околностима врши индивидуализација казне, њено саобраћавање и прилагођавање тежини учињеног кривичног дјела и степену кривичне одговорности (кривице) његовог учиниоца. Наиме, примјеном ових околности суд утврђује у сваком конкретном предмету конкретни износ одређене врсте казне. Дакле, ове околности имају значај да представљају криминално-политичку карактеристику учиниоца кривичног дјела. (Петровић, Јовашевић, 2005, 309-312) За одмјеравање казне олакшавајуће и отежавајуће околности имају вишеструки значај. (Петровић, Јовашевић, Ферхатовић, 2015, 192-196) Прво, оне су увијек присутне при извршењу кривичног дјела, јер се не може замислити извршење било ког дјела које није праћено неком околношћу која се може третирати као отежавајућа или олакшавајућа. Оне се односе на личност

учиниоца или на његово кривично дјело, па их суд узима у обзир процјењујући сваку околност, те да ли је по својој садржини релевантна за одмјеравање казне. Такве околности искључиво утичу на одмјеравање казне, из разлога што олакшавајуће дјелују у правцу изрицања мање, док отежавајуће околности утичу на изрицање теже казне, али искључиво у оквирима казне која је прописана за извршено дјело, тако да се њиховом примјеном не може изаћи из оквира предвиђених законом.

Поред наведених околности, постоје и квалификаторне, односно привилегујуће околности које утичу да учињено кривично дјело добије тежи или лакши облик испољавања. За ове околности би се могло рећи да утичу на кажњавање јер се њиховом примјеном мијења квалификација кривичног дјела, те се из тог ралога мијењају и прописани казнени оквири. Међутим, и код постојања квалификованог облика кривичног дјела могуће је да квалификаторне околности утичу на одмјеравање казне, у смислу отежавајућих околности. (Лазаревић, 2005, 189)

КЗРС набраја олакшавајуће и отежавајуће околности, примјера ради, и то у законској одредби под називом: “општа правила одмјеравања казне” (члан 52.) када налаже суду да учиниоцу кривичног дјела одмјери казну: 1) у границама које су законом прописане за извршено дјело (казнени распон или оквир), 2) имајући у виду сврху кажњавања. Сврха кажњавања је идеја водилца за одмјеравање казне и она се креће у оквиру опште сврхе свих кривичних санкција. Примарни је задатак суда да казну одмјери тако да њоме буде остварена сврха кажњавања.

Казна се мора одмјерити тако да се њоме изравна кривица и оствари ретрибуција, али истовремено и да се оствари генерална и специјална превенција. (Новоселац, 2004, 399), и 3) узимајући у обзир све околности које утичу да казна буде мања или већа, а нарочито: а) степен кривичне одговорности, б) побуде из којих је дјело учињено, в) јачину угрожавања или повреде заштићеног добра, г) околности под којима је дјело учињено, д) ранији живот учиниоца, њ) личне прилике учиниоца, е) држање учиниоца после учињеног кривичног дјела и ж) друге околности које су од значаја за одмјеравање казне. При одмјеравању новчане казне суд је у обавези да посебно узме у обзир имовинско стање учиниоца (његове законите приходе и нужне расходе за себе и чланове своје породице).

КЗРС (члан 52 став 2), по узору на друга савремена законодавства, садржи изричиту забрану “двоструког вредновања”. То значи да се околност која представља обиљежје кривичног дјела (у основном, квалификованом или привилегованом облику испољавања) не може узети у обзир приликом одмјеравања казне као отежавајућа, односно као олакшавајућа околност. Од овог правила постоје два изузетка, када се иста околност узима у обзир при одмјеравању казне, иако је она истовремено елеменат кривичног дјела, и то у сљедећим случајевима: а) ако околност прелази мјеру (обим, интензитет) која је потребна за постојање кривичног дјела или одређеног облика дјела и б) ако постоје двије или више околности, а само је једна од њих довољна за постојање тежег, односно лакшег облика кривичног дјела.

Поред таксативно наведених околности које зависно од своје природе и значаја у конкретном случају могу да имају карактер и олакшавајуће и отежавајуће околности, КЗРС изузетно предвиђа још двије околности које имају обавезно дејство „отежавајуће околности“. То су: а) извршење кривичног дјела из мржње (члан 52 став 3.), осим ако мржња није квалификаторна околност. Мржња постоји (члан 123. тачка 21.) ако је кривично дјело извршено у потпуности или дјелимично због расне, националне или етничке припадности, језика, вјерског увјерења, боје коже, пола или сексуалног одређења, здравственог статуса или родног идентитета неког лица. Оно што одређује ову отежавајућу околност јесте природа и карактер мржње као ниске, негативне, аморалне, друштвено неприхватљиве побуде. Ова побуда мора да постоји код учиниоца у вријеме предузимања радње извршења кривичног дјела која мотивише учиниоца на извршење дјела и б) извршење кривичног дјела у поврату.

Поврат представља поновно извршење кривичног дјела од стране лица које је претходно већ правноснажно осуђивано за друго, раније извршено кривично дјело. При одмјеравању казне за поврат суд узима у обзир сљедеће околности: 1) да ли је раније учињено кривично дјело исте врсте, као и ново дјело (специјални поврат), 2) да ли су оба дјела учињена из истих побуда и 3) колико је времена протекло од раније осуде, односно од издржане или опроштене казне до извршења новог кривичног дјела.

У кривичном праву Републике Српске нису исцрпно наведене све отежавајуће и олакшавајуће околности које суд мора да узме у обзир при одмјеравању казне учиниоцу кривичног дјела, већ се наводе само неке околности, примјера ради, на које закон посебно указује. Поред тога, ниједна околност није унапријед означена као „отежавајућа“ или као „олакшавајућа“ околност (осим мржње и поврата). То значи да свака околност, зависно од своје садржине и природе у конкретном случају, може да дјелује као отежавајућа или као олакшавајућа околност приликом одмјеравања казне. И најзад, све околности се узимају у цјелини и у односу на конкретно кривично дјело и конкретног учиниоца тог дјела. (Петровић, Јовашевић, 2005, 311-314)

5. ПОЈЕДИНЕ ОЛАКШАВАЈУЋЕ И ОТЕЖАВАЈУЋЕ ОКОЛНОСТИ

Суд приликом одмјеравања казне учиниоцу кривичног дјела у сваком конкретном случају руководе три критеријума: а) границе (оквири) прописане казне, б) остварење сврхе кажњавања и в) олакшавајуће и отежавајуће околности које се јављају као објективне или субјективне околности, зависно од тога да ли се односе на кривично дјело или његовог учиниоца. Као објективна околност сматра се само јачина угрожавања или повреде заштићеног добра (врста, природа, тежина обим и интензитет проузроковане посљедице кривичног дјела), док је знатно више субјективних околности, гдје спадају: а) степен кривичне одговорности, б) побуде из којих је кривично дјело учињено, в) ранији живот учиниоца, г) личне прилике учиниоца и д) држање учиниоца последице учињеног кривичног дјела. Околности под којима је кривично дјело учињено могу да буду објективне и субјективне природе.

Степен кривичне одговорности учиниоца зависи од степена испољавања њена два психолошка елемента или супстрата: а) свијести и б) воље као елемената, како урачунљивости, тако и умишљаја, односно нехата. То значи да суд цијени да ли је лице било потпуно или смањено урачунљиво и у ком степену, односно ако је лице било потпуно урачунљиво, да ли је дјело учинило са директним или евентуалним умишљајем или из нехата и са којим обликом нехата. Код оцјене степена кривичне одговорности суд узима у обзир и чињеницу да ли је на страни учиниоца у вријеме предузимања радње извршења постојала намјера или циљ (мотив) којим се он руководио, посебно у случајевима када ове околности нису обухваћене описом бића одређеног кривичног дјела. Ипак, суд не смије умишљај, као облик виности, узети као отежавајућу околност и за дјела учињена са овим обликом виности. (Лазаревић, 2005, 191)

Побуде (мотиви) су унутрашњи разлози, покретачи којима се учинилац руководио при извршењу кривичног дјела. То је околност која подлијеже етичком вредновању. У дијелу правне теорије се сматра да побуде не представљају посебне околности, већ их треба процјењивати у вези са степеном кривичне одговорности, полазећи од чињенице да је степен кривичне одговорности виши ако је мотив учиниоца негативнији и обрнуто. (Јовашевић, Икановић, 2012, 224-226). Но, законодавац је побуде издвојио као посебну околност која се може узети у обзир код одмјеравања казне само уколико нису саставни дио, елемент бића кривичног дјела. За побуду се може употријебити и ријеч мотив (разлог због кога је одређено кривично дјело учињено). Мотивација је унутрашњи подстрек на дјеловање човјека, услов сваког његовог поступања. Под побудом се подразумијева унутрашња психичка снага која покреће људско понашање. Како је кривично дјело један од облика људског понашања, тако и његово извршење може бити мотивисано различитим побудама. Не постоји побуда која оправдава извршење кривичног дјела, али она може бити од значаја јер се преко ње манифестује личност извршиоца.

Постојање побуде и њен значај суд цијени у сваком конкретном случају, али под условом да се она не појављује као обиљежје кривичног дјела. Побуде из којих је дјело учињено имају посебан значај, сходно слову закона, и то само за одмјеравање казне код поврата. Извршење кривичних дјела из истих побуда не мора бити повезано са истоврсношћу учињених кривичних дјела, јер и различита кривична дјела могу бити учињена из истих побуда, као што и истоврсна кривична дјела могу да буду учињена из различитих побуда. Посебан облик негативне побуде представља ниска побуда. Спорно је да ли се све побуде, које се морално негативно вреднују, могу сматрати „ниским“ побудама. Због тога је неопходно да се на скали негативног моралног вредновања нека побуда налази високо како би се квалификовала као ниска побуда. (Хорватић, 2003, 186)

Јачина угрожавања или повреде заштићеног добра представља обим и интензитет проузроковане посљедице усљед предузете радње извршења кривичног дјела. Тежина посљедице одређује тежину и степен опасности кривичног дјела. С обзиром на то да ли је посљедица испољена у виду повреде, процјењује се да ли је она наступила у виду уништења, оштећења

(и у којој мјери) или чињења неупотребљивим нападнутог добра (и за које вријеме) или је пак последица испољена у виду стварног (непосредног, блиског, конкретног) угрожавања добра или у могућности наступања угрожавања добра (будућег, апстрактног) - зависи и тежина (висина, мјера) изречене казне. Јачина угрожавања или повреде заштићеног добра представља једину објективну околност која утиче на одмјеравање казне. Суд води рачуна о оном степену угрожавања или повреде заштићеног добра који је неопходан за постојање кривичног дјела који истовремено не може бити узет и као отежавајућа околност.

Околности под којима је кривично дјело учињено могу бити различите по природи и карактеру дејства, па се јављају као: а) објективне околности - мјесто, вријеме, средство, начин и природни услови под којима је дјело учињено и б) субјективне околности – које се односе на учиниоца дјела или жртву (нпр. психичка стања, интерперсонални односи, дејство заблуде). Овдје се посебно узима у обзир поступак оштећеног (жртве), односно да ли је и у којој мери сам допринио извршењу кривичног дјела којим је повријеђено или угрожено неко његово правно добро. Околности под којима је кривично дело учињено су хетерогеног карактера. Шта се подразумева под овим околностима - зависи од њиховог екстензивног или рестриктивног схватања од чега зависи процјена јачине повреде или угрожавања заштићеног добра. Оне представљају збирни појам за субјективне и објективне околности које су од значаја за одмјеравање казне. (Јовановић, 1995, 445)

Имовинско стање учиниоца кривичног дјела и његове породице значајно утичу на одмјеравање новчане казне. Уколико је учинилац слабог материјалног стања, та се околност може узети у обзир као олакшавајућа и обрнуто.

Ранији живот учиниоца указује на психолошку личност учиниоца дјела и његову животну оријентацију. (Јовашевић, Митровић, Икановић, 2021, 279-281). Код оцјене ранијег живота учиниоца важан је његов однос према друштвеним и моралним нормама који је испољио у свом животу прије извршења кривичног дјела, а нарочито да ли је вршио кривична дјела или није. Тако, ако је учинилац дјела имао примјеран живот, односно ако није кажњаван, ако је добар радник, добар отац породице, који је лично поштен и цијењен у средини у којој живи, онда те околности указују да се не ради о личности која је морално искварена и социјално девијантна и да се примјеном блаже казне може постићи сврха кажњавања. У вези са тим, ранија неосуђиваност се сматра олакшавајућом околношћу. Такође, има схватања према којима ова околност не би требало да се цијени приликом одмјеравања казне, као олакшавајућа околност, јер то представља нормалну ситуацију у којој је живот човјека пристојан и у складу са друштвеним и правним нормама. Међутим, ако је учинилац дјела повратник или ако се одао „паразитском“ начину живота, као што су беспосличарење, скитња, коцкање итд., онда ове околности указују на то да је за остварење васпитне сврхе кажњавања потребно изрећи казну у дужем трајању. Од наведених околности само поврат има дејство отежавајуће околности, док све остале могу дјеловати или као отежавајуће или као олакшавајуће, зависно од конкретног случаја. (Лазаревић, 2005, 194)

Личне прилике учиниоца представљају околности које су везане за услове у којима живи и ради учинилац кривичног дјела: здравствено стање учиниоца и чланова његове уже породице, њихово старосно доба, стамбена ситуација, запосленост, породичне прилике, а нарочито број чланова породице, посебно дјеце, њихов узраст и здравствено стање, односи у породици, инвалидност учиниоца или чланова његове породице и друге околности из личног и породичног живота. Судска пракса на различите начине квалификује личне прилике учиниоца. Ова околност је у садржајном смислу доста неодређена, из разлога што је тешко одредити када се она сматра олакшавајућом, а када отежавајућом околношћу. Управо се овој околности највише приговара, зато што није никаква посебна „заслуга“ учиниоца да живи под одређеним приликама, које треба вредновати приликом одмјеравања казне. (Стојановић, 2018, 273)

Држање учиниоца послје учињеног кривичног дјела даје слику о психолошкој личности учиниоца и његовим карактерним особинама. Из ове околности произилази став учиниоца према извршеном дјелу, али и његов однос према друштву у цјелини и његовим вриједностима, што може бити од значаја за његово будуће владање. Овдје се разликују двије врсте околности (Кокољ, Јовашевић, 2011, 212-215): а) околности које се односе на отклањање или ублажавање последица које су проузроковане кривичним дјелом (извињење оштећеном, пружање помоћи оштећеном, накнада причињене штете, стварно кајање) и б) околности које се односе на понашање учиниоца у току кривичног поступка (порицање кривице, кајање, мијењање исказа, лагање, утицај на свједоке, оптуживање невиних лица). Одбијање признања и предузимање дјелатности у циљу прикривања доказа о извршењу кривичног дјела и кривичној одговорности не могу се учиниоцу узети као отежавајуће околности, будући да то представља законом обухваћени корпус права одбране оптуженог. (Новоселац, 2004, 404-404) Стварно кајање, напротив, спада у олакшавајуће околности.

У овом смислу је нарочито важно признање учиниоца, које се под одређеним условима узима као олакшавајућа околност. Признање учиниоца није издвојено као посебна околност приликом одмјеравања казне, већ га суд разматра у оквиру држања учиниоца послје учињеног кривичног дјела, а нарочито кроз његов однос према жртви кривичног дјела. Међутим, у правној теорији спорни су ставови о томе да ли признање учиниоца кривичног дјела треба третирати као олакшавајућу околност, јер оно изражава позитиван психички став према кривичном дјелу и прихватању сопствене одговорности. С једне стране, постоји мишљење да признање кривичног дјела треба увијек третирати као олакшавајућу околност, без обзира на то да ли је оно допринијело утврђивању материјалне истине, док с друге стране, неопходно је да је оно допринијело утврђивању материјалне истине. С друге стране, има схватања да се приликом оцјене признања кривичног дјела требају узети и обзир мотиви таквог признања.

Уколико је оптужени дјело признао, јер је увидео да је погрешио, те је исказао жаљење и извињење жртви, такво признање представља олакшавајућу околност. Али,

ако је признање дато да би се добила блажа казна, а посебно када су постојали и други докази против учиниоца, такво признање нема значај олакшавајуће околности. Из наведеног разлога, признање оптуженог се мора подврћи оцјени суда кроз читав низ околности, које говоре о личним особинама и својствима учиниоца, а нарочито које освјетљавају његов морални лик. Стога признање не може увијек бити олакшавајућа околност.

Порицање не представља увијек отежавајућу околност јер оптужени, као учесник у кривичном поступку и титулар права на одбрану, сам одлучује о начину своје одбране од оптужби које стоје против њега. Он може да се одлучи за признање, које је свакако пожељан начин одбране, затим може да се брани порицањем, али и ћутањем, а да при томе таква одлука о избору одбране не повлачи никакве негативне посљедице за његов положај у поступку. Уколико би се непризнавање, односно порицање оптуженог цијенило као отежавајућа околност приликом одмјеравања казне, то би водило ограничавању његовог права на одбрану.

Правна теорија такође разматра да ли држање учиниоца пред судом може да утиче и на одмјеравање казне у смислу олакшавајућих или отежавајућих околности. Током трајања поступка, могуће је да се оптужени коректно понаша, да је дисциплинован, да изражава поштовање, али, такође, могуће је да је груб, дрзак или да чак пријети судијама или другим странкама у поступку. И једна и друга ситуација јесу неки облик „држања учиниоца“ последице учињеног кривичног дела, али оне немају значај олакшавајућих, односно отежавајућих околности. (Јовашевић, Митровић, Икановић, 2021, 165-172)

Конечно, поред таксативно законом наведених типичних, уобичајених околности које суд мора да узме у обзир при одмјеравању казне учиниоцу кривичног дјела, а које могу да имају карактер олакшавајућих или отежавајућих околности, такође код одмјеравања казне (зависно од начина и облика испољавања и снаге дејства у конкретном случају), законодавац је обавезао суд да узме у обзир и друге специфичне околности које су од значаја за одмјеравање казне, не наводећи у чему се оне састоје (старост, климактеријум, сенилност, посебна стручност, степен образовања, осјећајност, безосјећајност, грубост). Утицај ових околности може бити значајан код извршења кривичног дјела, а тиме и за одмјеравање казне. Стога и ове околности, ако имају „значај“ за одмјеравање казне у конкретном случају, суд узима приликом одмјеравања казне у конкретном предмету. Када неке околности имају „значај“ за одмјеравање казне, представља фактичко питање које суд цијени у зависности од конкретно учињеног кривичног дјела и његовог учиниоца. (Мрвић, Петровић, 2005, 153-154)

Овакав став законодавца није у потпуности јасан, из разлога што је тешко навести неку „другу околност“ која се не би могла подвести под неку од претходних, које су изричито наведене. Уколико би се личне прилике учиниоца рестриктивно тумачиле, онда би се неке околности могле овдје свести на ниво образовања, професионалне дјелатности или неке друге личне околности која су специфичне у

конкретном случају. Неке околности овог карактера се ријетко користе у судској пракси, па чак и оне околности које судови узимају у обзир могу се подврћи критици. Као отежавајућа околност се често узима да је дошло до пораста вршења оних кривичних дјела за које се учиниоцу суду или се као олакшавајућа околност узима да је прошао дужи временски период од учињеног кривичног дјела. Међутим, уколико је учинилац допринио томе да је протекао дужи временски период од учињеног кривичног дела, из разлога што је, на пример, био у иностранству, онда се у том случају не ради о олакшавајућој околности.

Такође, од значаја за одмјеравање казне јавља се и старост учиниоца кривичног дјела. Ако се ради о младом човјеку, који је тек ступио у пунољетство, а ријеч је о позитивно оријентисаној личности, то може да има карактер олакшавајуће околности јер млад човјек тек формира личност чиме показује мању одређеност према догађајима у спољном свијету, него зрела личност, тако да оцјена те личности не би требало да буде иста као и када се ради о оцјени сличног понашања зреле личности. Постоји претпоставка да зрео човјек треба са већом одговорношћу да приступа предузетим радњама.

Све наведене околности, било да их закон таксативно набраја или не, суд узима у разматрање и цијени њихов утицај на казну коју треба да одмјери и изрекне у конкретном случају. Код сваког извршеног кривичног дјела појављује се више околности од којих су неке олакшавајуће, а друге отежавајуће. Битно је да суд узме у обзир све околности конкретног случаја, било да су олакшавајуће или отежавајуће природе и да правилно оцијени њихово дејство на висину казне у границама које су законом прописане за учињено кривично дјело. Оцјена суда представља резултат слободног нахођења, али та оцјена (увјерење, одлука) мора да буде реална, тј. да одговара укупном дејству свих околности. У образложењу пресуде суд наводи које је околности узео као олакшавајуће, а које као отежавајуће и зашто.

6.ОДМЈЕРАВАЊЕ КАЗНЕ ПРАВНОМ И МАЛОЉЕТНОМ ЛИЦУ

Као учиниоци кривичних дјела се јављају, поред пунољетних (физичких) лица узраста са навршених осамнаест година у вријеме извршења дела, још двије категорије лица: а) правна лица и б) малолјетна лица.

Правном лицу као учиниоцу кривичног дјела могу се изрећи три казне (члан 111.): а) новчана казна, б) казна одузимања имовине и в) казна престанка правног лица. При одмјеравању казне правном лицу (Ђурђевић, 2005, 78-82), суд, поред олакшавајућих и отежавајућих околности, граница прописане казне и сврхе кажњавања, посебно узима у обзир и економску моћ правног лица (члан 115.), с једним ограничењем у случају одмјеравања новчане казне правном лицу коме је изречена и казна одузимања имовине (као споредна казна), изречена казна не може да пређе половину вриједности имовине таквог правног лица. (Павловић, 2005, 122-127)

У кривичном праву Републике Српске се према старијем малолетнику (лицу узраста од навршених шеснаест до ненавршених осамнаест година у вријеме извршења кривичног дјела), поред васпитних мјера (као примарних санкција), може изузетно изрећи казна малолетничког затвора у границама законом прописане казне за учињено кривично дјело, имајући у виду сврху малолетничког затвора и узимајући у обзир све околности (олакшавајуће и отежавајуће), а нарочито: а) степен зрелости малолетника и б) вријеме које је потребно за његово васпитавање и стручно оспособљавање (члан 51. став 3. Закона о поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку³). При томе, суд не може изрећи казну малолетничког затвора у трајању дужем од прописане казне затвора за учињено кривично дјело, али он није везан за најмању мјеру прописане казне (за посебни минимум).

7.ЗАКЉУЧАК

У циљу сузбијања кривичних дјела физичких (пунолјетних и малолјетних) и правних лица као учинилаца, сва позитивна кривична законодавства, па тако и законодавство Републике Српске, предвиђају различите врсте кривичних санкција које суд изриче њиховим учиниоцима у законом прописаном поступку на главном претресу гдје су утврђене све објективне и субјективне околности везане за учињено дјело и личност, карактеристике његовог учиниоца. У систему кривичних санкција највећи значај имају казне које су уједно и најстарије врсте мјера друштвеног реаговања на криминалитет. Оне су и данас у кривичним законима/законицима прописане за готово сва кривична дела.

Пошто је утврдио да је одређено лице криво (одговорно) за кривично дјело које му је оптужним актом овлашћеног тужиоца стављено на терет, суд приступа динамичкој, стваралачкој дјелатности – изрицању врсте и мјере казне учиниоцу конкретног кривичног дјела водећи рачуна о свим околностима под којима је дјело учињено (олакшавајуће и отежавајуће околности, које могу бити објективне или субјективне природе) имајући у виду два критеријума: а) казнене оквири, распоне, алтернативно или кумулативно, прописане казне и б) сврху кажњавања – специјалну и генералну превенцију.

Правна теорија, али и судска пракса показују изразиту маштовитост у тумачењу законом прописаних олакшавајућих или отежавајућих околности као што су: а) степен кривичне одговорности, б) побуде из којих је дјело учињено, в) јачину угрожавања или повреде заштићеног добра, г) околности под којима је дјело учињено, д) ранији живот учиниоца, њ) личне прилике учиниоца, е) држање учиниоца послјије учињеног кривичног дјела и ж) друге околности које су од значаја за одмјеравање казне из разлога јер закон није унапријед одредио њихово дејство на висину или врсту казне, осим ако

---

³ „Службени гласник Републике Србије“, бр. 13/10, 61/13 и 68/20.

се ради о поврату или извршењу кривичног дјела из мржње (као обавезне отежавајуће околности).

На нешто другачији, специфичан начин су постављена правила за одмјеравање казне правном лицу, односно старијем малолјетном лицу као учиниоцима кривичног дјела, имајући у виду специфичност њихових субјективитета.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

Бабић М., Марковић И., 2007, *Кривично право, Општи дио*, Правни факултет, Бања Лука;

Грозданић В., Шкорић М., Мартиновић, И., 2013, *Казнено право, Опћи дио* Правни факултет, Ријека;

Ђурђевић З., 2005, *Коментар Закона о одговорности правних особа за кривична дјела*, Народне новине, Загреб;

Јовановић Љ., 1995, *Кривично право, Општи део*, Полицијска академија, Београд;

Јовашевић, Д., Митровић Љ., Икановић В., 2017, *Кривично право Републике Српске, Општи дио*, Универзитет Апеирон, Бања Лука;

Јовашевић Д., 2018, *Кривично право, Општи део*, Досије, Београд;

Јовашевић Д., Икановић В., 2012, *Кривично право Републике Српске, Општи дио*, Факултет правних наука, Бања Лука;

Јовашевић Д., Митровић Љ., Икановић В., 2021, *Коментар Кривичног законика Републике Српске*, Службени гласник, Бања Лука;

Кокољ М., Јовашевић Д., 2021, *Кривично право Републике Српске. Општи и посебни дио*, Универзитет Синергија, Бијељина;

Лазаревић Љ., 2005, *Коментар Кривичног законика Републике Србије*, Савремена администрација, Београд;

Мрвић Петровић Н., 2005, *Кривично право. Општи и посебни део*, Службени гласник, Београд;

Новоселец П., 2004, *Опћи дио казног права*, Правни факултет, Загреб;

Павишић Б., Грозданић В., Веић П., 2007, *Коментар Казненог закона*, Народне новине, Загреб;

Павловић Ш., 2005, *Коментар Закона о одговорности правних особа за казнена дјела*, Народне новине, Загреб;

Петровић Б., Јовашевић Д., 2005, *Кривично (казнено) право Босне и Херцеговине, Општи дио*, Правни факултет, Сарајево;

Петровић Б., Јовашевић Д., Ферхатовић А., 2015, *Кривично право 2*, Правни факултет, Сарајево;

Радовановић М., 1975, *Кривично право СФРЈ. Општи део*, Савремена администрација, Београд;

Селиншек Љ., 2007, *Казенско право, Сплошни дел ин основе посебнега дела*, Заложба ГВ, Љубљана;

Симовић М., Симовић М. М., Тодоровић Љ., 2015, *Кривични закон Босне и Херцеговине. Пречишћени текст са уводним напоменама, регистар појмова*, Финекс, Сарајево;

Симовић М., Тодоровић Љ., 2016, *Кривични закон Федерације Босне и Херцеговине, уводна објашњења за последњу новелу Кривичног закона Федерације Босне и Херцеговине, те редакцијски пречишћени текст овог закона, регистар појмова и судска пракса*, Финекс, Сарајево;

Симовић М., Симовић М. В., 2021, *Кривично право Брчко Дистрикта Босне и Херцеговине - посебни дио*, Графомарк, Лакташи - Бања Лука;

Стојановић З., 2002, *Коментар Кривичног закона СРЈ*, Службени лист, Београд;

Стојановић З., 2018, *Коментар Кривичног законика*, Службени гласник, Београд;

Стојановић З., 2022, *Кривично право, Општи део*, Досије Београд;

Турковић К. *ет ал.*, 2013, *Коментар Казненог закона*, Народне новине, Загреб;

Хорватић Ж., 2003, *Казнено право, Опћи дио*, Правни факултет. Загреб;

Чејовић Б., 2002, *Кривично право, Општи део*, Службени лист, Београд.

Извори

Закон о поступању са дјецом и малолетницима у кривичном поступку, „Службени гласник Републике Српске“, бр. 13/10, 61/13 и 68/20;

Кривични законик Републике Српске, „Службени гласник Републике Српске“, бр. 64/17, 104/18, 15/21, 89/21 и 73/23.

Miodrag N. SIMOVIĆ, Ph.D

Full member of the Academy of Sciences and Arts of Bosnia and Herzegovina, full professor, University of Bihać, Faculty of Law, professor emeritus

Vladimir M. SIMOVIĆ, Ph.D

Prosecutor of the Prosecutor's Office of BiH and full professor of the Faculty of Security and Protection of the Independent University of Banja Luka

DETERMINING OF SENTENCE IN THE CONTEMPORARY CRIMINAL LAW OF THE REPUBLKA SRPSKA

Summary

In the system of measures of social reaction to different forms or types of crime of natural or legal persons, all positive criminal legislations, including the legislation of the Republika Srpska, distinguishes between several types of criminal sanctions that have a uniquely defined purpose - the suppression of crimes which violate or endanger the values protected by criminal legislation. Among criminal sanctions, penalties are distinguished by type, nature, content, characteristics, duration and purpose. They are prescribed for almost all criminal offenses in a special part of the Criminal Code. So the court is obliged, regularly, as a rule, to impose a sentence within the limits of legally prescribed sentences, taking into account mitigating or aggravating circumstances, after establishing that a certain person has committed a criminal offense charged by the prosecutor's indictment, and that he/she is guilty (responsible) for that offense. The rules for determining the sentence in the criminal law of the Republika Srpska are discussed in this paper.

Key words: criminal offense, perpetrator, sentence, court, determination.